

Piłatowicz, Józef

"Czasopiśmiennictwo hutnicze w Polsce", pod red. J. Jarosa, Katowice 1979 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 19/4, 92-94

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

znaczenia, o czym nie pisało, co przecież dla historyka jest sprawą bardzo ważną.

Szkoda tylko, że w tej sytuacji autorka nie daje własnych ocen prasy, o której pisze. W książce dominuje opis: A. Słomkowska przyjęła raczej rolę historyka „referującego”, niż analizującego przedstawione fakty.

Skoro mowa o szczegółach, to trzeba zauważyć, że nie udało się autorce uniknąć szeregu powtórzeń. Odnosi się to nie tylko do całych prawie akapitów (np. dotyczący materialnych podstaw prasy — s. 57 i 132), ale również i do przypisów (przyp. 5 na s. 5, przyp. 32 na s. 131 oraz przyp. 1 na s. 8 i przyp. 1 na s. 49). Do drobniejszych natomiast potknięć należałoby zaliczyć stwierdzenie o „rewizjonizmie zachodnioniemieckim” w 1946 r. (s. 68).

Mimo tych uwag oraz wysunięcia momentów dyskusyjnych można jednak mówić o istotnej wartości książki A. Słomkowskiej. Dotyczy to w szczególności dziejów prasy partii robotniczych przed r. 1948 i początków prasy PZPR, które zostały ukazane po raz pierwszy w oparciu o źródła archiwalne.

Niewątpliwą zasługą autorki jest również zwrócenie uwagi i nawiązanie do głoszonych na początku władzy ludowej w Polsce poglądów na nowy model prasy i rolę dziennikarza, czego dotychczas nikt w naszej literaturze naukowej nie uczynił. Poza tym książka stwarza możliwość podjęcia ogólniejszej dyskusji o problemach związanych z badaniami ciągle jeszcze przecież mało zbadanego obszaru dziejów, jakim jest prasa Polski Ludowej, i w tym także upatrywać można pozytywną rolę omawianej pracy.

Urszula Jakubowska

Czasopiśmiennictwo hutnicze w Polsce, pod red. J. Jarosa, Katowice 1979, ss. 110. Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach nr 316.

W ostatnich dwu latach ożywiły się badania nad dziejami czasopiśmiennictwa technicznego¹. Ich rezultatem są opracowania syntetyczne, monografie poszczególnych tytułów oraz całych gałęzi produkcji. Do tej ostatniej kategorii zalicza się prezentowany zbiór artykułów, będący pokłosiem konferencji naukowej, jaka odbyła się w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego 14 maja 1978 r. Zawiera on 7 artykułów, z których 5 koncentruje się w zasadzie na prasie hutniczej do 1939 r., dwa pozostałe dotyczą zagadnień perspektywicznego rozwoju czasopiśmien-

¹ Por. *Czasopiśmiennictwo górnicze w Polsce*, pod red. J. Jarosa, Katowice 1977; H. Ciszewska-Wusatowska, „Hutnik” — monografia historyczna czasopism z lat 1929—1939, Warszawa 1977; J. Pazdur, *Polskie czasopiśmiennictwo techniczne do około 1870 r.*, Wrocław 1978.

nictwa odlewniczego do 2000 roku oraz zasad działania współczesnej redakcji.

W artykułach historycznych autorzy stosują dwie metody badawcze. W przypadku pierwszej skupiono uwagę na analizie zewnętrznej czasopisma, warunków powstania, funkcjonowania redakcji, spisu treści. Zastosowali ją H. Ciszewska-Wusatowska, omawiając „Przegląd Górniczo-Hutniczy” w latach 1920—1929 jako pismo reprezentatywne dla hutników do momentu ukazania się „Hutnika”, a także w dużej mierze S. Michalkiewicz, przedstawiający czasopiśmiennictwo górniczo-hutnicze na Śląsku od końca XVIII w. do 1939 r. Ten ostatni dał ogólne charakterystyki poszczególnych tytułów, sygnalizując główne problemy przewijające się przez ich łamy. Jest to wstępny rekonesans torujący drogę bardziej szczegółowym badaniom, co autor nader często sygnalizuje. Udanie wypadła próba powiązania dziejów czasopiśmiennictwa górniczo-hutniczego z rozwojem gospodarczym Śląska i społecznymi uwarunkowaniami funkcjonowania prasy technicznej.

Metodycznie bliski temu ujęciu jest artykuł T. Pavlicy, poświęcony czechosłowackim czasopismom technicznym uwzględniającym hutnictwo. Autor skupił się przede wszystkim na wyliczeniu głównych tytułów i informacji o pracach badawczych nad dziejami górnictwa i hutnictwa w Czechosłowacji. Na marginesie należy zasygnalizować, że tytuł artykułu nie jest adekwatny do treści, ponieważ trudno nazwać czechosłowackimi czasopismami ukazujące się w Wiedniu i obejmujące zasięgiem całą monarchię austro-węgierską.

Do grupy drugiej należy zaliczyć artykuły, których autorzy koncentrują się na analizie określonych treści w czasopismach. Stanowią one w tym przypadku źródła informacji. Metodę tę zastosowali J. Piaskowski i J. Jaros. Jakkolwiek Piaskowski zatytułował swoje studium *Rozwój polskiego czasopiśmiennictwa odlewniczego do 1939 roku*, to jednak główną uwagę poświęcił omówieniu rozproszonych po różnych czasopismach artykułów dotyczących odlewnictwa, poczynszyszy od końca XVII w., po rok 1937. Znakomita wiedza autora, jednego (jeśli nie jedyne) z najwybitniejszych znawców historii techniki odlewniczej, pozwoliła na tak szerokie ujęcie i umożliwiła ocenę poziomu polskiego piśmiennictwa odlewniczego XIX i XX w. na tle europejskim. Jest to zatem nie tylko przyczynek do dziejów czasopiśmiennictwa odlewniczego, ale może przede wszystkim do stanu wiedzy o technice odlewniczej, zwłaszcza w XIX w.

J. Jaros prześledził natomiast na łamach prasy technicznej międzywojnia dyskusję nad programami kształcenia Akademii Górniczej. Zabierali w niej głos zarówno naukowcy, jak i praktycy, a wiele jej wątków ma w dalszym ciągu znamiona aktualności.

Dwa pozostałe artykuły odbiegają zasadniczo od wyżej omówionych. J. Piaskowski rozważa perspektywy rozwoju czasopiśmiennictwa odlew-

niczego do 2000 r., opowiadając się za jego stopniową specjalizacją od 1990 r. w zakresie żeliwa i stali oraz metali nieżelaznych. Janusz Czermiński dokonuje przeglądu modeli organizacyjnych stosowanych w redakcjach, kryteriów oceny czasopism technicznych, ich poprawności językowej i terminologicznej, kończąc własnymi propozycjami w wyżej wymienionych zakresach.

Jak większość materiałów konferencyjnych, tak i te cechuje duża różnorodność tak pod względem stosowanych metod badawczych, jak i poziomu naukowego. Daje się wyraźnie odczuć brak kompleksowego programu badań nad prasą techniczną. Znajdują się one ciągle w fazie początkowej, co znalazło wyraz w syntezie dziejów prasy. Historycy nie kwapią się do wejścia szerszym frontem w tę dziedzinę badań, albowiem nie posiadają dostatecznej wiedzy technicznej, koniecznej dla zrozumienia treści artykułów i oceny ich poziomu. Tymczasem mają one istotne znaczenie nie tylko dla historii prasy, ale także dziejów gospodarczych, techniki i kształtowania się nowoczesnej cywilizacji technicznej. Wobec ważkości zagadnienia należy mieć zatem nadzieję, że Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego przy współudziale innych ośrodków będzie kontynuował wydawanie cząstkowych opracowań, które stanowić będą podstawę dla przyszłego syntetycznego obrazu czasopiśmiennictwa technicznego.

Józef Piłatowicz